

PRZEMOC DOMOWA. WYWIADY Z MATKAMI – OFIARAMI PRZEMOCY W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Rozprawy Społeczne Nr 2 (IV) 2010, 116-137

Dorota Tomczyszyn, Beata Dajema

Instytut Socjologii, Państwowa Szkoła Wyższa im Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Streszczenie: Celem badań było ukazanie sposobu funkcjonowania kobiety w roli żony i matki jako ofiary przemocy w rodzinie. W badaniach prowadzonych w ramach niniejszej pracy zastosowano ankietę wywiadu. Przebadano 15 kobiet, badania zrealizowano w 2009 r. Przemoc w rodzinie wpływa negatywnie na wypełnienie przez kobietę roli żony, matki czy pracownika. Kobiety, które zaznały przemocy, nauczone są rezygnowania ze swoich potrzeb i systemu wartości. Najczęściej stosowaną przemocą w rodzinie jest przemoc fizyczna, bicie i popychanie. Kobiety, które doznały przemocy w rodzinie nie spełniły swoich marzeń, pragnień a tym bardziej planów zawodowych. Próby pozostawienia męża nie udawały się ze względu na brak środków ekonomicznych. Konieczne są przeciwdziałania temu zjawisku na płaszczyźnie politycznej, ekonomicznej, instytucjonalnej, społecznej i rodzinnej. Instrumenty prawne są niedostateczne i nieskuteczne, zaś środki pomocy ofiarom są nadal niewystarczające.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, ofiara przemocy, formy przemocy

***„Pogarda dla mniejszego i słabszego jest najlepszą obroną przed ujawnieniem własnego poczucia niemocy, jest przejawem słabości. Ten kto jest naprawdę silny, zna swoje poczucie słabości i nie musi demonstrować jej przez upokarzanie innych”
(D. Sasal, s. 23)***

Wstęp

Z. Tyszka stwierdza, że „rodzina jest grupą społeczną o ogromnym znaczeniu praktyczno-życiowym zarówno dla jednostki, jak i dla społeczeństwa. Zaspokaja szereg ważnych potrzeb życiowych jednostki, a jej zadania w zakresie rodzenia i socjalizacji młodego pokolenia są podstawą istnienia i właściwego funkcjonowania społeczeństwa” (Tyszka, s. 238). Dlatego tak ważna jest prawidłowa struktura i relacje w rodzinie. Każdy człowiek zasługuje na to, aby żyć w spokoju i bezpieczeństwie, nikt nie ma prawa znęcać się nad kimś i go maltretować. Nikt w rodzinie nie zasługuje na przemoc. Mitem jest, że bite dziecko staje się posłuszne, maltretowana żona nie zdradza, a poniewierany mąż bardziej dba o rodzinę. Przemoc upokarza, powoduje cierpienie i nieobliczalne szkody we wszystkich sferach życia, rodzi nienawiść i pragnienie zemsty, tworzy błędne koło w stosunkach międzyludzkich i wcześniej czy później odbija się negatywnie. Nie ma w tej przemocy niczego, co w cywilizowanym świecie przemawiałoby za jej stosowaniem, co byłoby warte polecenia (Badura-Madej, Dobrzyńska-Mesterhazy, s. 12).

Celem artykułu będzie ukazanie sposobów funkcjonowania kobiety w roli żony i matki jako ofiary przemocy w rodzinie.

Uwarunkowania przemocy w rodzinie

W literaturze spotyka się wiele propozycji definiowania przemocy. Spośród nich wybrano, te, której wydają się najbardziej precyzyjne i związane:

- „Przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi, lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję” (Badura-Madej, Dobrzyńska-Mesterhazy, s. 12).
- Przemoc to wszystkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej lub psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji.
- W Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, prowadzonym przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Polsce, przyjęto następującą definicję: „przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody (Sasal, s.17).

Przemoc w rodzinie może mieć miejsce we wszystkich warunkach społecznych. Nie zależy ani do statusu społecznego, ani do poziomu wykształcenia, ani od kondycji materialnej domowników. Stosunkowo częściej występuje to zjawisko w środowiskach

o niższym statusie społecznym, częściej spotykamy się z tak zwaną przemocą gorącą, przepełnioną wybuchami agresji, wściekłością, chamstwem i brutalnością mającą bardzo gwałtowny przebieg. Natomiast w środowiskach o wysokim statusie społecznym częściej spotyka się tak zwaną przemoc chłodną, bardziej wyrafinowaną, nie pozostawiającą żadnych widocznych śladów, dokonywaną w „białych rękawiczkach” (Sasal, s.18). Rodziny z tych środowisk są znacznie mniej dostępne dla ludzi z zewnątrz, nie korzystają z pomocy społecznej, leczą się prywatnie, zawsze mogą przenieść dzieci do innej szkoły lub opłacić prywatnych nauczycieli, często wyjeżdżają. Mają znacznie więcej pomysłów i możliwości ochrony swojej „rodzinnej tajemnicy”. W środowisku uchodzą za uosobienie ideału rodziny i nikomu nie przychodzi do głowy, że tam rozgrywa się dramat.

Przemoc domowa nie jest czynem jednorazowym. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Przemoc domowa zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

1. Faza narastania napięcia – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyny napięcia mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące wzrost napięcia, zaczyna pojawiać się agresja.
2. Faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca z normalnego człowieka przemienia się w kata, może dokonać straszliwych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej następuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc, złożyć skargę.
3. Faza miodowego miesiąca – faza skruchy i okazywania miłości, sprawca jakby na nowo uwodzi ofiarę, zaczyna dostrzegać to co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Próbuje przekonać ofiarę, że teraz będzie inaczej, że „TO” się więcej nie powtórzy. Ofiary wierzą, bo wbrew zdrowemu rozsądkowi, w głębi serca tego właśnie pragną. I nawet jeśli „przed chwilą” były gotowe uciec, zostają. Sprawca nie jest w stanie długo wytrzymać w takiej roli. Z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się od nowa (Sasal, s.25).

Bardzo ważnym zjawiskiem w przemocy domowej jest często niemożność przedstawienia świadków przemocy w rodzinie. Sprawca bardzo skutecznie nakłania ofiarę do milczenia, a jeśli ktoś się dowie albo się domyśla i chce interweniować, często zostaje zastraszone. Należy dobitnie stwierdzić, że nie tylko działanie przez tak zwany „akt godzący w osobistą wolność jednostki”, czy inaczej zmuszania jej do zachowań niezgodnych z jej własną wolą, ale również zaniechanie działań pomocowych może być źródłem krzywdzenia jednostki.

Historycznie przemoc była uważana za dopuszczalny sposób sprawowania władzy i kontroli przez dorosłych w stosunku do ich krewnych oraz osób od nich zależnych (domowników, służby). Zamiast potępiać akty przemocy, usiłowano na gruncie prawa i polityki społecznej prowadzić rozróżnienie pomiędzy przemocą akceptowaną społecznie, „normalną”, a niedopuszczalnym „nadużywaniem” przemocy w rodzinie (Browne, Herbert, s. 14). Przykładem tej pierwszej jest agresja reaktywna w obronie własnej, a także agresja prawnie usankcjonowana. Nie ma jednak takiej normy etycznej, która dawałaby człowiekowi prawo zabicia drugiego człowieka, ale w pewnych szczególnych okolicznościach takie zdarzenia bywają usprawiedliwiane.

Przyczyny przemocy w rodzinie mogą tkwić w środowisku dalszym (makrosystem, egzosystem) jak i w bliższym (mikrosystem), które mogą wywierać wpływ na rozwój jednostki.

Makrosystem – dotyczy obowiązującej koncepcji władzy i posłuszeństwa (państwo, prawo, religia). Obowiązujące koncepcje władzy i posłuszeństwa realizowane poprzez państwo, prawo i religię wchodzi w skład postaw i są w mniejszym lub większym stopniu realizowane przez jednostkę. Obejmuje przekonania i wartości kulturowe dotyczące funkcjonowania rodziny oraz roli kobiety, mężczyzny i dziecka. Makrosystem określa relacje między żoną i mężem, system dominacji i uległości w rodzinie i związane z tym przekonania i wartości kulturowe, które uzasadniają przemoc i generują ją na następne pokolenia (Bronfenbrenner, s.23).

Dezorganizacja rodziny i jej rozpad poprzedzony jest często szeregiem bardzo ostrych konfliktów przynoszących cierpienie jej członkom. Trudności współczesnych rodzin intensyfikują następujące zjawiska (Tyska, s. 230-231).

- postępujące procesy industrializacji i urbanizacji oraz wynikające stąd liczne społeczne skutki,
- oderwanie warsztatu pracy od rodziny i podejmowanie pracy przez kobiety poza domem,
- rozwój społeczności miejskiej – szczególnie zaś środowisk wielkomiejskich – sprzyjającej anonimowości jednostek i rodzin,
- wzrost wszelkiego rodzaju ruchliwości społecznej,
- zmniejszenie się liczby dzieci w rodzinie,
- rozwój usług zastępujących rodzinę w świadczeniach na rzecz jednostki,
- zmniejszenie się znaczenia niektórych funkcji rodziny,
- wygasanie starych tradycji obyczajowych, połączenie z liberalizacją postaw wobec rozvodu,
- zdrady małżeńskie – niespełnienie oczekiwań współmałżonka, niezgodność charakterów, koncepcji życia rodzinnego oraz poglądów ogólnych,
- dezorganizacja w zakresie pracy,

- choroba jednego z małżonków (choroby psychosomatyczne, nerwice, psychozy, charakteropatie).

Te przyczyny pośrednie wzmacniające procesy, wpływające na patologię życia rodzinnego zająbiają się i wzajemnie przenikają. Życie anonimowe w mieście, trudności wynikające z realizacji funkcji ekonomicznej współczesnej rodziny uwidoczniające się szczególnie w okresie przeobrażeń ustrojowych oraz zmian społecznych w naszym kraju nie pozostają bez wpływu na patologiczne zjawiska w rodzinach.

Kulturowe uwarunkowania przemocy bywają uwarunkowane przede wszystkim wokół problemu dominacji jednej płci, szczególnie tradycyjnej roli męża jako głowy rodziny. Najbardziej znaczącym faktem w przypadku bicia matki i żony jest niewłaściwie rozumiana rola męża i ojca. Jest to kwestia norm obyczajowych, pozwalających, a niekiedy zachęcających do znęcania się nad żoną, szczególnie powszechna w rodzinach tradycyjnych.

Nasza kultura pomimo zaawansowanego procesu emancypacji i egalitaryzacji tworzy wiele uzależnień kobiety od mężczyzny. W nowoczesnych społeczeństwach w dalszym ciągu istnieje pewien rodzaj dyskryminacji nie tylko rodzinnej ale i zawodowej, chociaż powoli redukuje się on do minimum. A. Lipowska-Teutsch stwierdza: „przemoc mężczyzn w stosunku do związanych z nimi kobiet jest tolerowana między innymi dlatego, że kobiecie przypisane zostały cechy, pozwalające ją odczłowieczyć i zmarginalizować. Patriarchat jest kulturą nienawiści i projekcji, gdzie negatywne cechy grupy dominującej rzutowane są na postać INNEGO” (Lipowska-Teutsch, s. 14).

Przypisanie mężczyznom prawa nadzorowania i karania żon jest spójne z modelem rodziny patriarchalnej, gdzie mąż może kierować życiem żony i dzieci, podejmować kluczowe decyzje, domagać się od kobiety nieodpłatnego wykonywania prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, opieki i wychowania dzieci jak również współżycia seksualnego. Ma prawo także ograniczyć jej wybory dotyczące życia towarzyskiego, przyjaciół, sposobów spędzania czasu wolnego. W rodzinie patriarchalnej aktywność seksualną kobiety i mężczyzny wyznaczają odmienne standardy – w odróżnieniu od mężczyzny, kobieta nie powinna mieć seksualnych doświadczeń przedmażeńskich, zdrada w jej przypadku jest niedopuszczalna, a w odniesieniu do mężczyzny tolerowana. Kobiety zniechęca się do zdobywania umiejętności koniecznych do samoobrony, a zachęca do poszukiwania oparcia w mężczyznach. Małżeństwo staje się kontraktem, w którym żona wyrzeka się swej niezależności w zamian za ochronę i spłaca swój dług codzienną pracą. Przemoc w stosunku do żon ze strony mężów czy partnerów jest formą kontrolowania i podporządkowania (Lipowska-Teutsch, s. 14).

Egzosystem – stanowią instytucje podtrzymujące przekonania i wartości makrosystemu, są to media, szkoły, ośrodki przemocy, kościoły. Na tym etapie

może nastąpić instytucjonalne uprawomocnienie przemocy, mogą być przekazywane agresywne wzorce (media). W zakres egzosystemu mogą również wchodzić problemy związane z bezrobociem, a co za tym idzie stresem ekonomicznym, izolacją społeczną i uzależnieniami (Bronfenbrenner, s.23).

Czynnikiem skorelowanym z przemocą w rodzinie jest niski status socjoekonomiczny. W rodzinach o niskim statusie częściej dochodzi do przemocy, chociaż nie znaczy to, że w rodzinach o wyższym statusie nie ma tego typu zdarzeń. Przemocy w rodzinie sprzyja więc bieda: brak jedzenia, ubrania, mieszkania, wody i ciepła, brak możliwości uczenia i leczenia, niskie zarobki, bezrobocie, zagrożenie utratą pracy, powodują dodatkowy stres, często tłumiony alkoholem. Narastająca frustracja prowadzi do odreagowania poprzez przemoc wobec członków rodziny, a przeważnie wobec żony. Przemoc stosowana wobec kobiety jest „atrakcyjna”, ponieważ prowadzi do szybkiego rozładowania napięcia, pozwala na kontrolowanie i sprawowanie władzy w rodzinnym mikroświecie. Ponadto nie ma takiego zagrożenia karą, jak za podobny czyn wobec kogoś obcego (Mazur, s. 91). Przemoc pozwala na podniesienie samooceny męża, co w pewnym sensie uzależnia go od żony. Tworzy to swoisty związek:

Prze-mocy męża i nie-mocy żony

Związek taki jest tym trwalszy, im mąż potrafi skuteczniej rozwinąć u żony „syndrom wyuczonej bezradności”. W. Goode uważa, że istnieją cztery źródła przewagi jednostki nad drugim człowiekiem:

- możliwości ekonomiczne,
- szacunek i prestiż,
- osobista atrakcyjność i miłe usposobienie,
- przemoc i gwałt.

Wszystkie te elementy są wykorzystywane w relacjach rodzinnych, a tam, gdzie nie ma możliwości sięgania do innych źródeł mocy, stosowana jest przemoc.

Kolejnym czynnikiem będącym przyczyną przemocy w rodzinie jest jej społeczna izolacja. Można ją określić na podstawie tego, jakie rodzina ma kontakty z sąsiadami, znajomymi, organizacjami i instytucjami oraz jak często zmienia miejsce zamieszkania. Często bywa tak, iż sąsiedzi nie chcą angażować się w sprawy rodzinne w obawie o powołanie ich za świadka w sprawach sądowych.

Izolacji społecznej zazwyczaj towarzyszy alkoholizm męża. Alkohol ma istotny wpływ na życie rodzinne. Towarzyszy również przemocy domowej. Problem uzależnienia dotyczy wszystkich jej członków i ma destrukcyjny wpływ zarówno na dorosłych, jak i na funkcjonowanie dzieci. Narusza zakres kompetencji poszczególnych osób, pogorszenie się sytuacji ekonomicznej, emocjonalnej, a także powoduje zaburzenie relacji wewnątrzrodzinnej. Skutki picia męża są niewątpliwie niekorzystne dla wszystkich członków rodziny, a wyzwolenie się z sytuacji trudnej wymaga

długotrwałej pracy zarówno osoby uzależnionej, jak i najbliższych (Mazur, s. 103).

Stosowanie przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu lub narkotyków nie usprawiedliwia sprawcy ani nie uwalnia go od konsekwencji prawnych.

Przykład: „...jego twarz po alkoholu była zmieniona, miałam wrażenie, że to nie mój mąż, tylko ktoś obcy. Powiedział, że pokaże mi, kto tu rządzi, żebym nie strugała takiej waźniaczki. Rzucił mną o ścianę. Wszystko zrobiło się białe. Nie mogłam się poruszyć. Bałam się, że złamię się wpół. Potem zaczęłam popadać w odrętwienie. Myślałam: teraz naprawdę umrzesz. Czego byś nie zrobiła czeka Cię śmierć...” (Herman, s.108).

Mikrosystem – obejmuje głównie rodzinę, środowisko pierwotne jednostki. Mikrosystem obejmuje osobistą historię jednostki, w tym wzory ról pełnione w rodzinie, sposoby rozwiązywania konfliktów, formy autorytaryzmu, przekonania i wartości, symbole, wzory reagowania na zaistniałe zdarzenia i sytuacje rodzinne. Ten poziom wytwarza zachowania, które wynikają z przekonań i przyjętych wartości, jest także wzorem komunikowania się z innymi (komunikowanie się przez przemoc, konflikt i relacje oparte na przymusie). Na tym etapie brak jest często odpowiednich przepisów prawnych, odpowiadającym oczekiwaniom osób pokrzywdzonych, spełniających oczekiwania społeczne, niedostateczne wsparcie instytucjonalne (Bronfennbrener, s.23).

Rodzaje przemocy

Wśród rodzajów przemocy wyróżnić można przemoc fizyczną, psychiczną w tym słowną, wykorzystanie seksualne, przemoc ekonomiczną, jednak należy zaznaczyć, że w praktycznych sytuacjach „zaczyna” domowego często przemoc łączy wszystkie teoretycznie oddzielane od siebie formy. Przemoc fizyczna zawsze przejawia się w pobiciu ofiary, niejednokrotnie zakończonym poważnym uszkodzeniem ciała. Do „najłagodniejszych” przejawów znęcania fizycznego zalicza się uderzenie w twarz, pchnięcia, rzucanie we wzajemnej kłótni drobnymi przedmiotami, spowodowanie sińca lub zadrapania (Mazur, s. 47).

W znacznej części przypadków ofiary przemocy w rodzinie doznają poważnych psychicznych uszkodzeń na skutek długotrwałego terroru domowego.

Psychiczne krzywdzenie żony przez męża jest najbardziej nieuchwytną, zdradliwą formą maltretowania. Znęcanie się psychiczne – może doprowadzić do zniszczenia pozytywnego obrazu siebie. Wyśmiewanie, szydzenie, lżenie, grożenie, szantażowanie, okazywanie braku szacunku, poddawanie stałej krytyce, narzucanie własnych poglądów, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi.

Przemoc słowna może przybierać formę wypowiedzi napastliwych, szkodzących i poniżających. Może mieć charakter:

- bezpośredni – przekaz słowny skierowany jest do żony i zawiera elementy straszenia, grożenia, wypędzania, odpędzania. Należą do nich określenia poniżające, podawanie fałszywych, szkodzących informacji, odbieranie uprawnień przysługujących jednostce, wyśmiewanie, wysuwanie przez męża nieuzasadnionych wątpliwości,
- pośredni – zawiera napastliwe, poniżające wypowiedzi, mające na celu wyrządzenie szkody lub przykrości żonie, kierowane do osób trzecich (Mazur, s. 47).

Przykład „Prawie każde wspólne wyjście z mężem kończyło się zdenerwowaniem i awanturą, której przyczyną było upodobanie męża do zabawiania otoczenia kosztem żony. Wykorzystywał on każdą sytuację, aby ją wykpić, ośmieszyć, wyzwać, ukazać jej słabe strony i niezdarność. Ciągle ogarnia ją zmęczenie, apatia, depresja, że to wszystko nie ma sensu...” (Pospiszyl, s.108).

Przemoc seksualna – polega na zmuszeniu żony do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu wymuszonego pożycia seksualnego, bez pytania jej o zgodę. Przemoc seksualna obejmuje szeroki zakres wymuszonych działań seksualnych z zastosowaniem wielu strategii przymusu, takich jak: groźba, użycie siły fizycznej, wykorzystanie niezdolności ofiary do oporu czy przymus werbalny.

Do agresji seksualnej zalicza się również: niepożądane zainteresowanie seksualne w formie nękania, chodzenia za ofiarą i obscenicznych rozmów telefonicznych. Do przymusowego seksu oralnego i analnego dochodzi również poprzez wykorzystanie ubezwłasnowolnienia żony w następstwie spożycia przez nią alkoholu bądź narkotyków (Krahne, s. 180). D. Finkelhor i K. Yllo wyodrębnili trzy rodzaje gwałtu w małżeństwie:

1. Gwałt agresywny – z pobiciem. Zachowanie jest wynikiem ogólnej agresywności męża, który stosuje również inne formy przemocy. Często w tych rodzinach występuje problem uzależnień. Mężczyzna bije swoją żonę, lekceważy ją, zabiera jej pieniądze, a przemoc seksualną traktuje jak kolejną formę upokorzenia i poniżenia,
2. Gwałt nieagresywny – nie związany z maltretowaniem fizycznym. Zwykle dotyczy częstotliwości kontaktów seksualnych i form akceptowanych przez jedną ze stron związku,
3. Gwałt obsesyjny – czasami jest związany z pobiciem. Cechą charakterystyczną są obsesje nie uwidaczniające się w innych sferach życia. Wynika z różnego rodzaju problemów i doświadczeń seksualnych. Przemoc seksualna prowadzi do ogromnych urazów. Psychoterapia w takich wy-

padkach trwa czasami przez wiele lat (Mazur, s. 50).

Przemoc ekonomiczna – prowadzi do całkowitego uzależnienia finansowego od sprawcy, poprzez zmuszanie do oddawania zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów wbrew woli współmałżonka.

N przemoc częściej narażone są kobiety o niskim wykształceniu, bez zawodu, finansowo zależne od męża, mające liczniejszą rodzinę.

Wszystkie omawiane rodzaje przemocy wystąpiły w badanych rodzinach co ukaże prezentacja wyników.

Metoda badań, charakterystyka badanej grupy

Celem badań było ukazanie sposobu funkcjonowania kobiety w roli żony i matki jako ofiary przemocy w rodzinie. Problemy szczegółowe przedstawiają się następująco:

1. Jakiej najczęściej przemocy doznają badane kobiety w rodzinach?
2. Jak często badane kobiety były krzywdzona w rodzinie?
3. Z jakich powodów badane kobiety zostawały w krzywdzącym związku?
4. W jakim stopniu zdaniem badanych używki wpływają na przemoc wobec kobiety?
5. W jaki sposób – zdaniem badanych – przemoc stosowana wobec dzieci wpływa na ich matkę?
6. W jakim zakresie badane ofiary przemocy realizują się zawodowo?

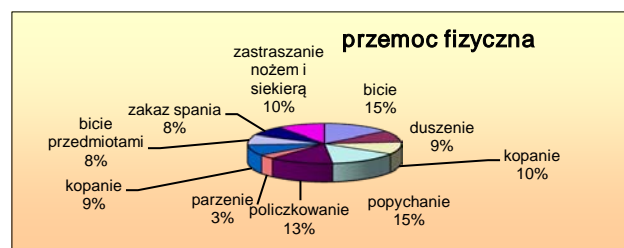
W badaniach prowadzonych w ramach niniejszej pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, przy pomocy autorskiej ankiety wywiadu. Badania zostały przeprowadzone w 2009 roku w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „TERAPIA A”, Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia. Pomoc Psychologiczna na ulicy Stacyjnej 6 w Białej Podlaskiej. Uwagę swoją skierowałam na Grupę Wsparcia dla Ofiar Przemocy Domowej oraz na kobiety uczestniczące w terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia. Badaniem zostało objętych 15 kobiet z problemem przemocy w rodzinie, które dobrowolnie zgodziły się na udział w badaniu. Badania prowadzono po spotkaniach grupowych kobiet. Spotkania grupowe odbywały się we wtorki dla ofiar przemocy i w czwartki dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych. Na terapii panowała domowa i miła atmosfera. Każda kobieta dzieliła się swoimi wrażeniami oraz przeżyciami z ostatnich dni. Terapie zawsze przeprowadzane są przez wykwalifikowaną kadrę, przez psychologów

certyfikowanych specjalistów psychoterapii uzależnień.

Grupa wiekowa kobiet badanych była bardzo rozpięta. Przemocy doznają kobiety już od wieku 30lat, aż do 60. roku życia. Większość badanych kobiet posiadało wykształcenie zawodowe (60%) i średnie (33,3%), natomiast ich mężowie wykształcenie podstawowe (33,3%) i zawodowe (33,3%). Ponad połowa (60%) rodzin badanych kobiet to rodziny pełne, składające się głównie z żony, męża i dwójki dzieci (40%), trójki dzieci (33,3%), jednego dziecka (20%) i czworga dzieci (6,7%). Badane oceniły jako przeciętną sytuację finansową (46,7%) i przeciętne warunki mieszkaniowe (40%). W co drugiej rodzinie zatrudnieni są oboje: mąż i żona (46,7%).

Wyniki badań

W pierwszym etapie procedury badawczej uzyskano informacje, jakie formy przemocy fizycznej, psychicznej seksualnej, ekonomicznej występowały w badanej grupie.

Źródło: Badania własne

Ryc. 1 Przemoc fizyczna

Jak widzimy na diagramie dotyczącym przemocy fizycznej, najczęstszą czynnością kierowaną przez mężów do żon jest bicie (15%), popychanie (15%) a także policzkowanie (13%), najrzadziej występującą parzenie (3%).

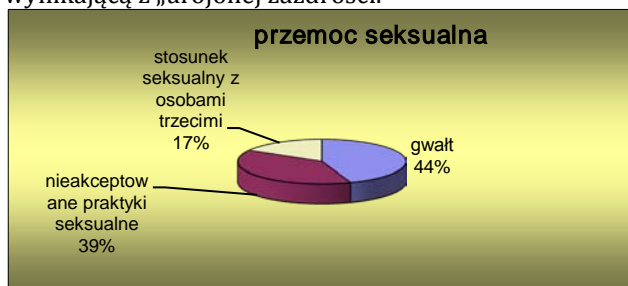

Źródło: Badania własne

Ryc. 2 Przemoc psychiczna

W przemocy psychicznej wszystkie formy przemocy występowały w podobnym nasileniu. Krzywdzone kobiety zgłaszały krytykowanie (17%), zazdrość (16%), wyśmiewanie, wyszydzenie, obrażanie

(15%) i patologiczne kontrolowanie (14%) często wynikającą z „urojonej zazdrości.

Źródło: Badania własne

Ryc. 3 Przemoc seksualna

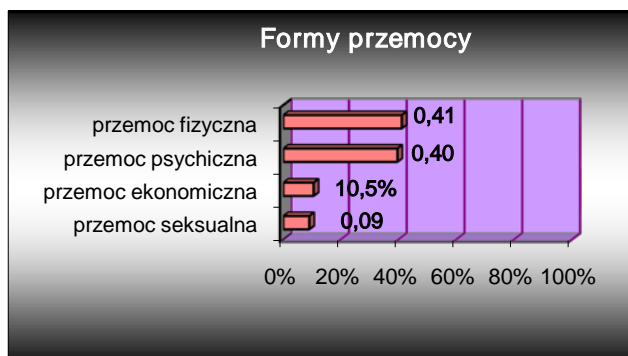
W przemocy seksualnej, którą najczęściej udowodnić, charakterystyczny i często występujący był gwałt (44%). Poniżające dla godności kobiety, a występujące pod przymusem były nieakceptowane praktyki seksualne (39%) i stosunek seksualny z osobami trzecimi (17%).

Źródło: Badania własne

Ryc. 4 Przemoc ekonomiczna

Przez występującą przemoc ekonomiczną w rodzinie większość kobiet i ich dzieci nie mają zaspokojonych podstawowych potrzeb (38%). Bywa tak, że mąż zmusza do oddania wszystkich zarobionych pieniędzy (33%), co powoduje często paralizującą sytuację życiową. Mężczyźni pracujący, którzy przejawiają zazdrość w stosunku do swoich żon uniemożliwiają im podjęcie pracy (29%), co konsekwencją jest bierność życiowa i przywiązanie do męża.

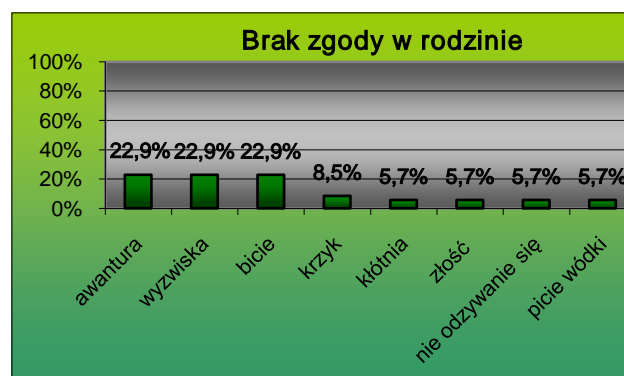

Źródło: Badania własne

Ryc. 5 Formy przemocy

Porównując wszystkie formy przemocy możemy zauważyć, że najczęściej występującą przemocą w rodzinie jest przemoc fizyczna (41%). Warto zaznaczyć częstość występowania przemocy psychicznej (39,5%), która w rankingu zajmuje drugie miejsce i jest mniejsza jedynie o 1,5%. Przemoc ekonomiczna zajmuje trzecie miejsce z procentem 10,5%. Na tle wszystkich form najmniej stosowaną przemocą jest przemoc seksualna (9%).

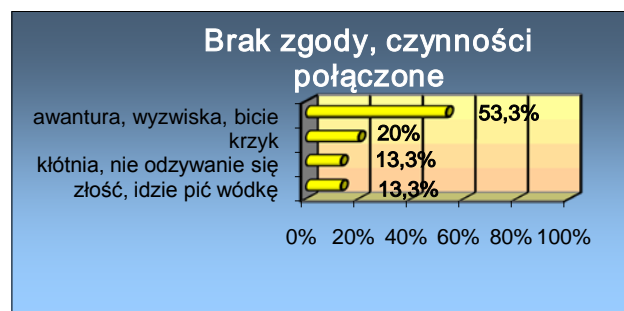
Kolejne pytanie wywiadu brzmiało: *Co się dzieje, kiedy Pani i mąż nie zgadzacie się ze sobą?*

Źródło: Badania własne

Ryc. 6. Brak zgody w rodzinie

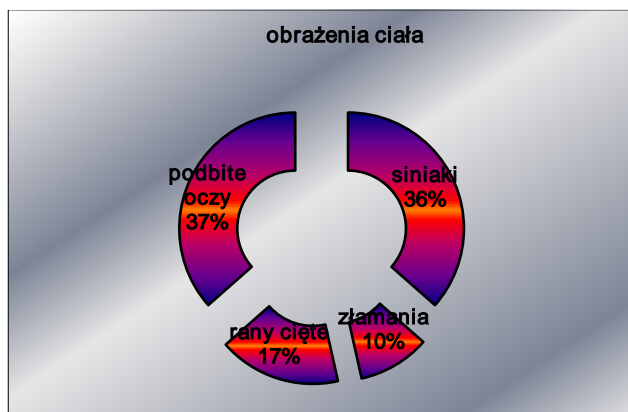
Analizując wykres najczęstszym skutkiem braku porozumienia jest awantura wyzwiska i bicie. Na kolejnym, wykresie skumulowano zgłaszane przez kobiety formy przemocy.

Źródło: Badania własne

Ryc. 7 Brak zgody, czynności połączone

Można zaobserwować, że awantura, wyzwiska i bicie, dotyka ponad połowę ankietowanych kobiet (53,3%). Jakie fizyczne rany kobiety zgłaszały jako skutek fizycznej przemocy domowej.

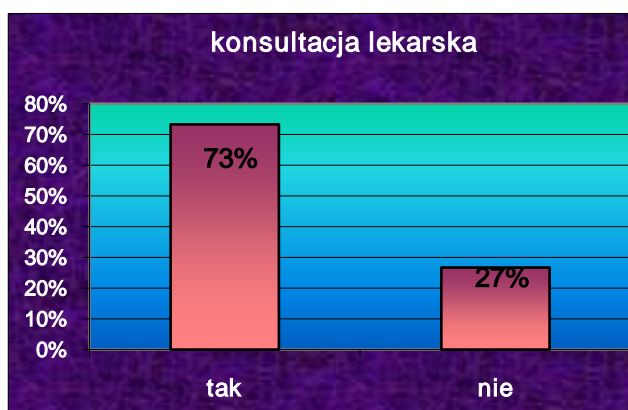

Źródło: Badania własne

Ryc. 8 Obrażenia ciała

Sześć kobiet zaznaczyło siniaki z podbitymi oczami. Trzy kobiety zaznaczyły oprócz siniaków i podbitych oczu jeszcze rany cięte. Również trzy kobiety zaznaczyły złamanie: ręki i palca, w tym jedna zaznaczyła jeszcze siniaki i rany cięte. Jak wynika z analizy mąż bijąc kobietę nie koncentruje się na określonym jej urazie, a jedynie wyładowuje swoje emocje.

Trzy kobiety nie miały żadnych obrażeń ciała, bo mąż znęca się nad nimi psychicznie, nie pozostawiając śladów widocznych.

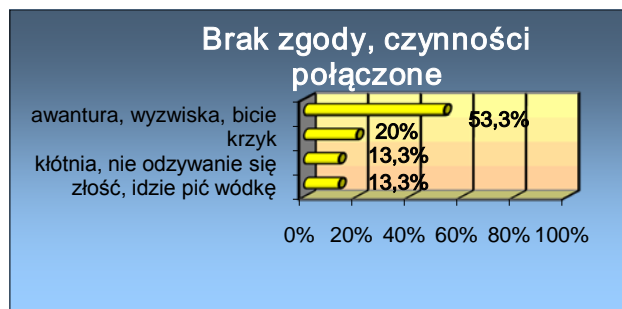

Źródło: Badania własne

Ryc. 9 Konsultacja lekarska

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że 73% kobiet korzystało z konsultacji lekarskiej, wydaje się, że kobiety, które nie korzystały z pomocy lekarskiej były zastraszane przez agresorów.

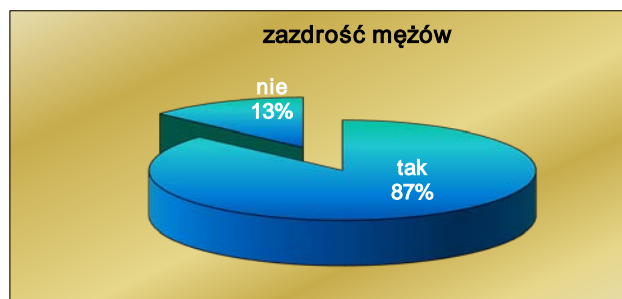
Być może kolejne pytanie nie zawiera delikatnego, naukowego słownictwa, prezentujemy je, by uzmysłowić emocje przeżywane przez ofiary przemocy domowej. Pytanie to brzmiało: *jakich przykładowych słów mąż używał w stosunku do Pani podczas bicia?* Kobiety odpowiedziały następująco:

Źródło: Badania własne

Ryc. 10 Wulgaryzmy używane pod adresem kobiet

Wyniki przedstawione na wykresie wskazują, iż mąż „depcze” godność żony bez żadnych skrupułów. Z powodu „urojonej i chorobliwej zazdrości” przypisuje żonie „50 kochanków” nazywając ją słowami odnoszącymi się do kobiety lekkich obyczajów.

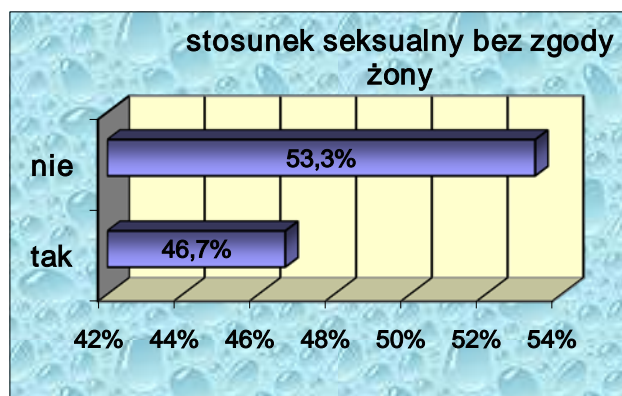

Źródło: Badania własne

Ryc. 11 Zazdrość mężów

Wyniki zaprezentowane na powyższym wykresie wskazują, że mężowi stosujący przemoc domową są w znacznej mierze zazdrośni (87%). Swoją zazdrość okazują przez: kontrolę zachowań żony (36,4%), zazdrość (22,7%), wyzwiska (18,2%), kłótnie (9,1%), bicie (9,1%) czy śledzenie żony (4,5%). Jedynie 13,3% mężów nie jest zazdrośnych o swoje żony.

W kolejnym pytaniu proszono kobiety by odpowiedziały, czy mąż próbował odbyć z nią stosunek seksualny bez jej zgody. Pytanie to należy także do grupy pytań drażliwych. Mimo to 46,7% badanych potwierdziło wystąpienie takich sytuacji.

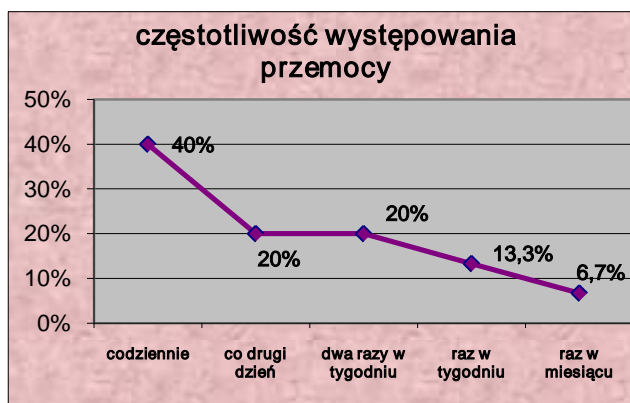

Źródło: Badania własne

Ryc. 12 Stosunek seksualny bez zgody żony

Analiza danych zawartych w wykresie wskazuje, że znaczna część kobiet (46,7%), doświadcza w życiu małżeńskim gwałtu, który jest bardzo ciężko udowodnić w związku małżeńskim, a pozostawia ciężki uraz psychiczny. Poproszono badane osoby o określenie częstotliwości aktów przemocy stosowanych wobec nich. Niestety, aż 40% kobiet odpowiedziało, że stają się codziennie ofiarami ataków męża. Kobieta mieszkająca z mężem, codziennie „przeżywa piekło”, które stwarza jej osoba najbliższa – mąż.

Analizując dane zawarte na wykresie należy stwierdzić, że częstotliwość bicia jest bardzo duża i ma tendencję spadkową idąc w kierunku czasu dłuższego, to znaczy, że tylko 6,7% kobiet jest bita raz w miesiącu, zazwyczaj po wypłacie męża.

Źródło: Badania własne

Ryc. 13 Częstotliwość występowania przemocy

Co drugi dzień, bądź dwa razy w tygodniu bita jest kobieta co piąta. Raz w tygodniu przemocy doznaje 13,3% kobiet.

Jaka jest reakcja kobiet, ile z nich się broni, a ile poddaje się atakom przemocy domowej? Ponieważ badane kobiety są pod opieką poradni wspierającej je, aż 73,3% kobiet odpowiedziało – tak, nie zaś – 26,7%. Trzeba jednak zaznaczyć, że kobiety- ofiary przemocy domowej, które nie trafiły jeszcze do odpowiednich poradni najczęściej nie bronią się przed atakami przemocy.

Często bywa tak, że kobieta, która stawia opór jeszcze bardziej doznaje przemocy od swojego męża. Skutkiem tego są obrażenia ciała i „zniszczona” psychika.

Matka, która widzi, jak jej mąż i ojciec ich dzieci, znęca się nad nimi, obraża słownie i bije, zawsze przeważnie staje w ich obronie, co konsekwencją jest, iż dostaje ona jeszcze bardziej.

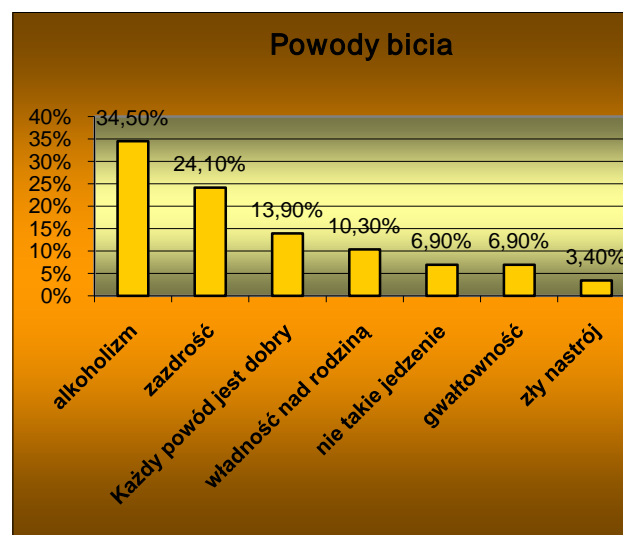
Tabela 1. Narastająca wrogość do żony przy obronie dzieci

Czy bronić dzieci przed ojcem, mąż bije Panią mocniej?	N	%
Tak	9	60%
Nie	6	40%

Źródło: Badania własne

Ponad połowa (60%) kobiet przyznała się, że broniąc dzieci przed agresją męża, „dostaje” od niego jeszcze mocniej, zaś 40% badanych odpowiedziało, że mąż nie bije ich mocniej, a jedynie „tak jak zawsze”.

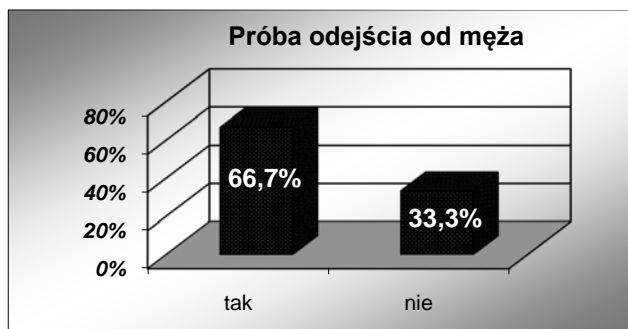
Zastanawiając się nad decyzjami pozostawiania kobiet w związku małżeńskim, warto określić przyczyny bicia żony i dzieci przez męża. Badane kobiety wymieniły następujące powody bicia:

Źródło: Badania własne

Ryc. 14 Przyczyny bicia

Najczęstszą przyczyną przemocy w opiniach badanych kobiet jest alkoholizm męża (34,5%), który często przybiera formy „urojonej zazdrości” (24,1%). Inne powody to gwałtowność (6,9%), zły nastrój (3,4%) czy negatywna ocena posiłku przygotowanego przez żonę (6,9%). Około 14% kobiet odpowiedziało, że nie musiał istnieć żaden powód, by mąż stosował wobec nich przemoc. Mąż, który bije swoich najbliższych chce również nad nimi zapanować i sprawować władzę. Zapytano badanych, czy próbowały odejść od męża. Zaledwie 66,7% żon chciała odejść od męża, 33,3% – jak do tej pory nie podjęła w tej kwestii żadnych działań.

Źródło: Badania własne

Ryc. 15 Próba odejścia od męża

Dlaczego bite żony pozostają w związkach ze swymi agresorami. Okazało się, że nie ma jednoznacznej opinii badanych kobiet.

Tabela 2. Powody pozostawania w związku małżeńskim

Z jakich powodów pozostaje Pani w związku?	N	Procenty
zbyt wysokie koszty ekonomiczne opuszczenia współmałżonka	10	29,4%
przekonanie, że dzieci potrzebują ojca	7	20,5%
wiara, że mąż się zmieni	7	20,5%
negatywny obraz własnej osoby	4	11,8%
trudności ze zdobyciem pracy	2	5,9%
bezradność życiowa	2	5,9%
choroba	1	3%
rozwód	1	3%
RAZEM	34	100%

Źródło: Badania własne

Kobiety mogły dokonać wielokrotnego wyboru prezentowanej kafeterii lub podać swoją własną odpowiedź. Najczęściej zaznaczano kilka odpowiedzi. Oznacza to, że występują różne przyczyny pozostawania w związku. Często są one ze sobą skorelowane. Najczęściej zaznaczanym powodem pozostania w związku były zbyt wysokie koszty ekonomiczne opuszczenia współmałżonka. Zaliczyć do tego możemy trudność w znalezieniu pracy (5,9%), czy mieszkania, bądź niemożliwość kupna swojego mieszkania. Polskie prawo nie gwarantuje kobietom i ich dzieciom takiej pomocy, która dawałaby im poczucie stabilizacji ekonomicznej.

Jak można zauważyć najczęściej to właśnie one są zmuszone do opuszczenia własnego mieszkania i pozostawiają swój dorobek życia dla agresora, który dostaje wszystko za darmo, a proces ukarania go i odebrania własności ciągnie się zazwyczaj bardzo długo.

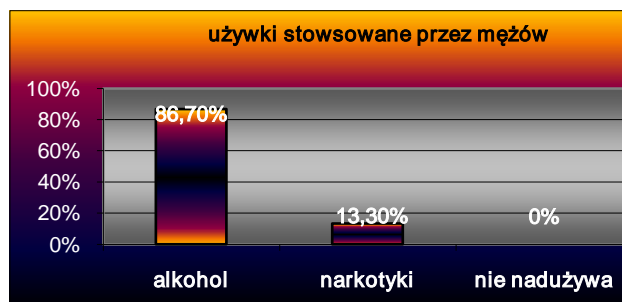
Kolejnymi zaznaczanymi powodami są przekonania, że dzieci potrzebują ojca (20,5%) oraz wiara, że mąż się zmieni (20,5%). Często błędnym mniemaniem

jest to, iż dzieci potrzebują ojca, który bije i wyzywa. Czy taki tato jest kimś bliskim kogo się kocha? Czy jest osobą obcą, którą się mija na chodniku, po prostu człowiekiem, którego się nienawidzi i którego nigdy by się nie chciało widzieć, a tym bardziej znać. Pozostaje postawić kolejne pytanie czy mąż, który bije od kilku lat żonę i dzieci jest w stanie się zmienić?

Kolejnym zgłaszanym powodem była choroba żony (3%), która uniemożliwiała odejście od męża, gdyż odbierała jakiekolwiek siły do walki. Zaledwie 3% kobiet odpowiedziało, że odważyło się odejść od męża i jest w trakcie rozwodu. Częstym podawanym przez respondentki powodem bicia jest również negatywny obraz własnej osoby (11,8%) i bezradność życiowa (5,9%), która jest spowodowana ciągłą krytyką męża i poniewieraniem go. Wydaje się, że te respondentki tkwią w stanie oskarżania siebie samej za działania agresywne męża i potrzebują najbardziej wsparcia terapeutycznego w poradni. Zapytano kobiety, czy często przepraszają męża.

Co trzecia kobieta odpowiedziała, że tak, zaś 66,7% – nie. Żony przepraszają mężów za wszystko, aby przestał bić. Przy znęcaniu się bywa również tak (wypowiedzi kobiet), że żona przeprasza „za to, że żyje”.

Przemoc w rodzinie jest nierozzerwalnie powiązana z alkoholizowaniem się męża. Mężczyzna pod wpływem używki nie zachowuje się „normalnie”, natomiast wciela się w „drugie mroczne, ja”, a później gdy wytrzeźwieje często przeprasza za swoje zachowanie.

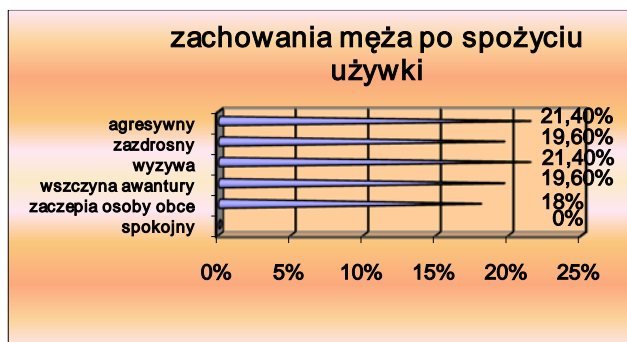

Źródło: Badania własne

Ryc. 16 Używki stosowane przez mężów

Dane zawarte na powyższym wykresie wskazują, że mężowie najczęściej nadużywali alkoholu (86,7% deklarowanych opinii respondentek). Niepokojący jest fakt, iż 13,3% mężów zażywa narkotyków. Jak możemy zaobserwować nie ma rodziny bez nadużycia substancji uzależniającej w rodzinie, w której występuje przemoc. Zjawiska te łączą się ze sobą nierozzerwalnie.

Po zażyciu danej używki mąż zmienia swoje zachowanie – staje się „inny”. W wykresie poniżej widzimy najczęściej spotykane zachowania mężczyzn po spożyciu alkoholu, narkotyków.

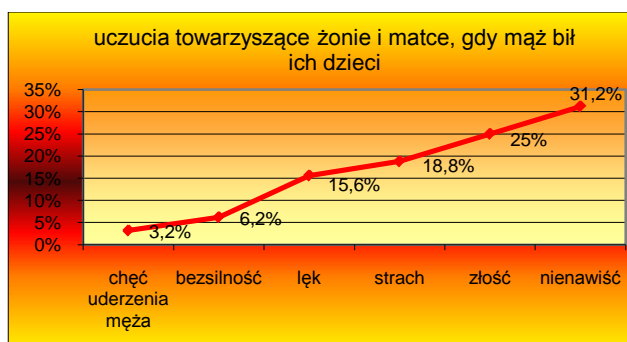
Źródło: Badania własne

Ryc.17 Zachowania męża po spożyciu używki

Mąż po wypiciu alkoholu, bądź zażyciu narkotyków najczęściej przejawia zachowania agresywne (21,4%), którym towarzyszą wyzwiska (21,4%). Przez obraźliwe słowa mężczyzna częściowo staje się zazdrosny (19,6%) i wszczynają awantury (19,6%). Niektórym mężczyznom nie wystarcza wyładowanie się na żonie i dzieciach więc zaczepiają osoby obce (18%). Żadna z ankietowanych kobiet nie zaznaczyła, że ich mąż po zażyciu używki był spokojny.

Przemoc stosowana wobec dzieci jest czymś najgorszym co może spotkać matkę, zwłaszcza, że dzieci bije ich własny ojciec, a jej mąż. 73% ankietowanych kobiet odpowiedziało, że taka sytuacja występuje w ich rodzinach. Jedynie 23% odpowiedziało, że mąż nie stosuje przemocy wobec dzieci.

Kobiety, które były bezpośrednim świadkiem znęcanie się męża nad dziećmi doznawały różnorodnych i zawsze negatywnych uczuć. Jak pokazuje wykres uczucia negatywne kobiet nasilały się. Począwszy od chęci uderzenia męża (3,2%) poprzez bezsilność (6,2%), lęk (15,6%), strach (18,8%) złość (25%), kobiety czuły też nienawiść (31,2%). Zdarzenia te najczęściej popychają ofiary przemocy do szukania pomocy w instytucjonalnych formach.

Źródło: Badania własne

Ryc. 18 Uczucia towarzyszące żonie i matce, gdy mąż bił ich dzieci

Jak chronić siebie i dzieci przed agresją męża?

Tabela 3. Sposoby chronienia siebie i dzieci przed agresorem

W jaki sposób chroniła Pani siebie i dzieci przed agresją męża?	N	%
ucieczka z domu	3	20%
uleganie i przytakiwanie mężowi we wszystkim co robi i mówi	3	20%
unikanie męża	2	13,3%
wzywanie policji	2	13,3%
cisza	1	6,7%
jak najmniej czasu pozostawiać dzieci z ojcem	1	6,7%
uspokajanie męża	1	6,7%
matka wolała sama być bita	1	6,7%
pomoc w poradni	1	6,7%
RAZEM	15	100%

Najczęstszą odpowiedzią była ucieczka z domu (20%). Kobiety starały się także unikać męża (20%), być uległe (13,3%), lub starać się być cicho, na przykład poprzez wczesne chodzenie spać (6,7%). Niektóre kobiety wzywały policję (13,3%), aby interweniowała i pomogła uwolnić się od agresora. Innym rozwiązaniem było jak najmniej czasu pozostawiać dzieci z ojcem (6,7%) i organizować im czas wolny w szkole, na przykład na świetlicy, 6,7% kobiet próbowała uspakajając mężów. Często, gdy dochodziło do aktów przemocy kobieta wolała być sama bita i wtem sposób chroniła dzieci przed atakami agresji ojca (6,7%).

Najwięcej badanych kobiet sądziło, że nie sprawdziły się w roli żony, matki (47%), co trzecia kobieta uważała, że tak (33,3%), natomiast nie miało w tej sprawie własnego zdania 20% badanych kobiet. Odpowiadając „tak”, kobiety brały pod uwagę najczęściej to, iż cały czas pracują i zarabiają (20%), robią wszystko dla rodziny – dbają o męża, dzieci i dom, m.in. piorą, sprzątaj, gotują (70%). Starają się wychować dzieci na porządnym i dobrych ludzi (10%). Kobiety nie uświadamiały sobie w jak patologicznej sytuacji rodzinnej funkcjonują ich dzieci. Odpowiadając „nie”, kobiety dopowiadały, że nie sprawdziły się w roli żony, matki bo same przez pewien okres piły alkohol.

Zapytano badane matki o plany i marzenia zawodowe. Zdecydowana większość ankietowanych kobiet odpowiedziała, że nie zrealizowała własnych planów zawodowych (66,7%). Wynikiem tego była: ciągła krytyka męża typu „do niczego się nie nadajesz” (40%). Kolejnym powodem było wychowywanie dzieci (10%), brak czasu i pieniędzy (10%), brak pozwolenia ze strony męża, poprzez ciągłe kontrolowanie i śledzenie (10%). Innym powodem była przeżywana choroba (10%) i wpadnięcie w nałóg alkoholowy (20%). Co trzecia badana osoba odpowiedziała,

że spełniła się zawodowo, zrealizowała swoje zamiary i dążenia.

Ostatnie pytanie zamieszczone w kwestionariuszu ankiety dotyczyło kontaktów społecznych ofiar przemocy w rodzinie. Większość kobiet (73,3%) odpowiedziała, że mąż zabraniał spotykać się z przyjaciółmi, znajomymi, rodziną. Najczęściej mąż był zazdrosny i podejrzewał żonę o zdradę (15,4%) jak również nienawidził znajomych żony, a także jej rodziny (23%). Jedna z kobiet stwierdziła, że mąż "jako Pan i władca" nie tolerował znajomych, którzy nie przynosili mu alkoholu.

Wnioski

Podsumowując badania przeprowadzone za pomocą wywiadu 15 kobiet, ofiar przemocy domowej można stwierdzić, że przemoc w rodzinie wpływa negatywnie na realizację kobiety w roli żony, matki czy pracownika. Przemoc niszczy spokój, harmonię i miłą atmosferę w domu, a wprowadza na to miejsce terror, strach i nienawiść. Większość kobiet, które uważały, że spełniły się w roli żony i matki udawały to poprzez powierzchowne, zewnętrzne czynności takie jak: gotowanie, pranie, sprzątanie, nie wspominając o uczuciach czy potrzebach wyższego rzędu. Kobiety, które zaznały przemocy, nauczone są rezygnowania ze swoich potrzeb i systemu wartości. Wpajano im, że są „gorsze i nic nie warte”.

Najczęściej stosowaną przemocą w rodzinie jest przemoc fizyczna, bicie i popychanie. Obecna w życiu domowym jest również przemoc psychiczna czyli ciągła krytyka i zazdrość kierowana pod adresem żony. Kobieta w takich związkach bita jest codziennie bądź co drugi dzień. Główną przyczyną jest spożycie alkoholu przez męża, po którym staje się agresywny i zazdrosny. Najczęściej prowadzi to do awantury, wyzwisk i bicia, które objawia się sińcami, podbitymi oczami, ranami ciętymi czy złamaniami. Do tego dochodzą wyzwiska i obraźliwe słowa. Żona przeciwstawiając się mężowi jeszcze bardziej jest bita, zwłaszcza gdy staje w obronie dzieci. Ojciec często stosuje przemoc wobec dzieci, używając obraźliwych słów bijąc ich kablem lub pasem. Matka wówczas czuje strach, lęk i nienawiść. Przez obsesyjne zachowania męża, żona jest często ulegała, przeprosza za wszystko, a nawet „za to, że żyje”, a jeżeli to nie wystarcza to ucieka z domu lub wzywa policję.

Kobiety, które doznały przemocy w rodzinie nie spełniły swoich marzeń, pragnień a tym bardziej planów zawodowych. Częstym problemem było również brak czasu, poprzez intensywne zajmowanie się dziećmi i domem. Ograniczenia w tychże związkach były ogromne i przeważnie wszystko toczyło się tak

jak zażyczył sobie tego mężczyzna. Zabraniał on żonie spotykać się z przyjaciółmi, znajomymi i rodziną. Często zmuszał żonę do wykonywania różnych czynności niekonwencjonalnych, jak również zmuszał ją do stosunku seksualnego.

Skoro życie żony i matki nie jest w tej rodzinie bajką, a jedynie terrorem, dlaczego pozostaje ona w tak krzywdzącym ją związku? Na pytanie to kobiety odpowiadały, że próby pozostawienia męża nie udają się ze względu na brak środków ekonomicznych. To trudności materialne stanowią główną barierę, wśród nich problem znalezienia mieszkania. Innym powodem jest przekonanie, że dzieci potrzebują ojca, a żona dalej wierzy, że mąż się zmieni a on się nie zmienia!

Przemoc wobec kobiet jest zjawiskiem zdecydowanie powszechnym i negatywnym. Konieczne są przeciwdziałania temu zjawisku na płaszczyźnie politycznej, ekonomicznej, instytucjonalnej, społecznej i rodzinnej. Instrumenty prawne są niedostateczne i nieskuteczne, zaś środki pomocy ofiarom są nadal niewystarczające. Przemoc ta uderza w dzieci, które socjalizowane w takim patologicznym środowisku rodzinnym mogą także niewłaściwie funkcjonować jako dorosłe osoby. Kobieta maltretowana wraz z dziećmi nie ma dokąd uciec przed agresją męża, dlatego ciągle tkwi w patologicznym środowisku przemocy, aż do zniszczenia osobowości i odebrania godności.

Literatura:

1. Badura-Madej W., Dobrzyńska-Mesterhazy A. (2000), *Przemoc w rodzinie*. Interwencja kryzysowa i psychoterapia, Kraków.
2. Bronfennbrener U., (1988), *Dwa światy wychowania USA i ZSRR*, Warszawa.
3. Browne K., Herbert M., (1999), *Zapobieganie przemocy w rodzinie*. Warszawa.
4. Herman J.L., (1999), *Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi*, Gdańsk.
5. Krahne B., (2006), *Agresja*, Gdańsk.
6. Lipowska-Teutsh A., (1998), *Wychować, wyleczyć, wyzwolić*, Warszawa.
7. Mazur J., (2002), *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Warszawa.
8. Pospiszyl I., (1998), *Przemoc w rodzinie*, Warszawa.
9. Sasal D., (1999), *Niebieskie karty. Przewodnik do procedury interwencji Policji wobec przemocy w rodzinie*, Warszawa.
10. Tyszka Z., (1976), *Socjologia rodziny*, Warszawa.

DOMESTIC VIOLENCE. INTERVIEWS WITH MOTHERS – THE VICTIMS OF THE VIOLENCE IN BIAŁA PODLASKA

Rozprawy Społeczne Nr 2 (IV) 2010, 116-137

Dorota Tomczyszyn, Beata Dajema

Institute of Sociology, Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska

Abstract: The aim of the research was to present the way of functioning of a woman in the role of a mother, a wife and at the same time the victim of the violence in the family. The following research was based on the survey in the form of the interview. 15 women were surveyed in 2009.

The violence in the family influences negatively on the way a woman performs the role of a mother, wife or a worker. Women who suffered from the domestic violence are taught to resign from their own needs and their hierarchy of values. The most frequently used forms of the domestic violence are physical violence, beating and pushing. Women who suffered from their husbands' violence did not make their dreams and wishes come true, and what is more, they gave up their professional plans. The attempts of leaving a husband were not successful because of the lack of financial means.

It is highly necessary to counteract this phenomenon on the level of politics, economy, institutions, society and family. The law instruments are unsatisfactory, inefficient and the means of helping the victims are still not sufficient.

Key words: domestic violence, the victim of the violence, the forms of the violence

“The contempt for the smaller and weaker is the best way to protect oneself from the own feeling of helplessness and is a syndrome of weakness. The one who is truly strong knows his/her feeling weakness and does not have to demonstrate it by humiliating others”
(D. Sasal, p. 23).

Introduction

Z. Tyszka states that “the family is a social group of an immense importance both practical and lifelike for an individual human being and for society. It fulfils many needs of a human being, and its functions as for bearing and socializing the young generation are the basis of the existence and proper functioning of the society (Tyszka, p. 238). Therefore the proper structure and relations within the family are so important. Every single human being deserves to live in peace and safety, no one has a right to harass or bully anybody. Nobody in the family deserves violence. It is a myth that a beaten child becomes more obedient, an abused wife does not betray, and manhandled husbands take more care of the family. The violence humiliates, causes pain, suffering and huge damage in all the disciplines of life, breeds hate and the need for revenge, which creates the vicious circle in human relationships and sooner or later has a negative impact. There is nothing in violence which in the civilized world would be perceived as worth doing and recommending (Badura-Madej, Dobrzyńska-Mesterhazy, p. 12).

The aim of this article would be presenting the way of functioning of a woman in the role of a wife or a mother being at the same time the victim of the violence.

Conditioning of the violence in the family

In the literature there are many propositions concerning defining the violence. Among those the most precise and concrete have been chosen :

- “The violence is the behaviour which intension is to cause physical harm to the other person or the action which is perceived as such” (Badura-Madej, Dobrzyń-ska-Mesterhazy, p. 12).
- The violence is defined as all the intentional acts aiming at personal freedom and contributing to the physical or psychological harm of a person, breaking the rules of social mutual relations.
- In Preventing Domestic Violence Program conducted by Solving Alcohol Problems Government Agency in Poland , the following definition has been accepted: “domestic violence, called also as the violence in the family, is the intentional and using the physical strength action aimed at a member of the family, which violates the rights and personal interests causing suffering and harm (Sasal, p. 17).

The violence in the family may take place in all social backgrounds. It does not depend on the social status, the education, the financial status of the family. Relatively more frequently this phenomenon takes place in the families of lower social status, more frequently the hot violence, full of outbursts of aggress-

sion, fury, rudeness and brutality and having very rapid cause can be observed. On the other hand, in the families of high social status cold violence may be more frequently observed, it is more sophisticated, not leaving any visible signs, performed "in velvet gloves." (Sasal p. 18) Families from this background are very difficult to access to by people from the outside because they do not use social care but use private health care, they can take their children to the other school, pay for tutoring at home, and they travel a lot. They have much more ideas and possibilities how to protect "the family secret." In the society they represent the perfect model of family and nobody dares to think that there is a family tragedy taking place there.

The domestic violence is not a single deed. Very often it has a long history. The domestic violence is usually repeated according to a visible scheme. The cycle of violence is composed of the consecutive stages:

1. The stage of accumulating the tension – the beginning of the cycle is usually easy to notice, the growth of tension and conflict situations appear. The reasons for the tensions may come from the outside of the family, sometimes these are minor problems, unimportant misunderstandings causing the growth of the tension so aggression may appear.
2. The stage of harsh aggression – the outburst of aggression, from the normal man the doer turns into a torturer and may perform terrible deeds, not paying attention to the other person's pain. In this phase intervention occurs the most often. The victim driven by the tension of the moment decides to call for help and lodge a complaint.
3. The stage of honeymoon – the phase of regret and showing love. The doer allures the victim once again and starts seeing what has happened. He tries to ease a situation, apologises, promises to make up and starts being helpful and nice. He tries to convince the victim that everything will change and "this" will never happen again. The victims believe because, against the common sense, deep in their hearts, it is what they want. And even if a second ago they were ready to escape, now they stay. The doer is not able to stand this situation and acting in this role. For some reason the tension grows again and everything starts once more (Sasal, p. 25).

The inability to present the witness of domestic violence is a very frequent phenomenon accompanying domestic violence. The doer very effectively convinces the victims to keep quiet and if somebody knows or supposes that such a situation takes place and wants to take proper steps, then the person is threatened. It should be clearly stated that not only acting by means of "the act against freedom of the individual", or else forcing the individual to act against

his/her will but also giving up the actions to help may be the source of hurting the individual.

From the point of view of history violence was the accepted way of ruling and controlling, which was used by adults in relation to their cousins and people who were dependent on them (household members, servants). Instead of condemning the violence, people tried using law and social politics to introduce the division into the socially accepted violence, "the normal one" and unaccepted "misuse" of domestic violence (Browne, Herbert, p. 14). The example of the first mentioned is the reaction violence used in self-defence and also aggression justified by law. Hence, there is no such an ethical norm which would give a human being the right to kill the other person but in the specific circumstance such events are justified.

The reasons of the domestic violence may stem from the further environment (macrosystem, exosystem), but also from the closest environment (microsystem), and they may have the influence on the development of the individual.

Macrosystem concerns the concept of power and obedience (state, law, religion). Commonly accepted concepts of power and obedience are realized by the state, law and religion and they contribute to human behaviour and are, to bigger or smaller extend, performed by the individual. Macrosystem is responsible for the beliefs and values concerning the functioning of the family and the role of a woman, man and a child. Macrosystem defines the relations between a wife and a husband, the system of dominance and obedience in the family and connected with these beliefs and culture values which justify violence and generates it to the next generations. (Bronfenbrenner, p. 23)

The disorganization of the family and its decay are preceded by the number of very severe conflicts causing suffering of its members. The difficulties of nowadays families are enhanced by the following phenomena (Tyszka, p. 230-231).

- Advancing processes of industrialization and urbanization and stemming from these numerous social reactions
- Separating workplace from the family and women taking up work out of home
- The development of urban society – especially big-city society which leads to the family and the individual being anonymous
- The growth of different kinds of social mobility
- Dropping number of children in the family
- The development of services replacing the family and concerning the individual
- Lessening the importance of some functions of the family
- Disappearing of the old traditions which is connected with the liberalization of the attitude towards divorce

- Marriage betrayals – not fulfilling the expectations of the spouse, differences of character, of the idea of family life and general views
- Disorganization in the sphere of work
- Illness of the one of the spouses (psychosomatic diseases, neurosis, psychosis, characteropathy)

These indirect reasons strengthen the process influencing the pathology of the family life and they interlock and complete one another. The anonymous life in the city, difficulties coming from the realization of the economic functions of the nowadays family are visible, and especially during the period of economic and political changes do have the impact on the pathological phenomena in families.

The culture determinants of the violence happen to be conditioned mainly by the issue of sex domination, especially by the traditional role of a husband as the head of the family. The most significant fact in the case of beating a mother or a wife is misunderstanding the role of a husband and a father. It is a matter of the traditional norms of behaviour, allowing and in some cases promoting bullying a wife and it is common especially within traditional families.

Our culture, despite the advanced process of empathy and equalisation, creates some dependence relation with a woman being dependant on a man. In the modern societies there is not only the family but also work discrimination, but there are measures taken to reduce it to minimum. A. Lipowska-Teutsch states "the violence of men in relation to women connected with them is tolerated because a woman is said to possess features which allow to dehumanise her and put her to sidelines. Patriarchate is a culture of hatred and projection, where the negative features of the dominant group are cast on the OTHER figure." (Lipowska-Teutsch, p. 14)

Attributing men the right of supervising and punishing wives correlate with the patriarchate family where a husband can direct the life of a wife and children, make crucial decisions, demand from a woman performing for free household duties, taking care of children and having sexual intercourses. He has the right to limit her choices as for social life, friends, ways of spending free time. In the patriarchate family the sexual activity of a man and a woman are determined by different standards – unlike men, a woman should not have any premarital sex experience, the betrayal in her case is unaccepted, but in the case of men, tolerated. Women are discouraged to learn the skills needed for self-defence and are encouraged to look for men's support. The marriage becomes a contract in which a wife gives up her independence in return for protection and pays up her debt with everyday work. The husbands' violence directed at wives is a form of controlling and subordinating them (Lipowska-Teutsch, p. 14).

Egzosystem is based on the institutions keeping up the beliefs and values of makrosystem and these are media, schools, assistance centres and churches. At this stage the institutional legalization of violence may take place and the aggressive patterns may be propagated (media). In the scope of egzosystem there are always problems connected with unemployment and furthermore, with economical stress, social isolation and addictions (Bronfenbrenner, p. 23).

The factor correlating with the domestic violence is low socioeconomic status. Within the families of the low status the cases of the domestic violence are more frequent, although it does not mean that within the families of the high social status such situations do not occur. The domestic violence is often accompanied by poverty: the lack of food, clothing, housing, water and heating, the lack of possibilities to learn and to undergo medical treatment, low salaries, unemployment, the treat of losing the job and all these result in additional stress very often suppressed with alcohol. Growing frustration leads to abreaction by means of violence directed at the members of the family, mainly against a wife. The violence addressed towards a wife is very "attractive" because leads to a quick easing the tension and allows to control and to rule in the family micro world. What is more, there is no such a danger of punishment as there is in the case of a stranger (Mazur, p. 91). The violence helps to improve the husband's self-esteem, what to a certain extend, makes him addicted to a wife. It constitutes a specific relation of a husband's violence and a wife's weakness.

The stronger is the relation the more a husband is able to develop at his wife "a syndrome of taught helplessness". W. Goode claims that there are four sources of the dominance of one person over the other:

- economic possibilities
- the respect and prestige
- personal attractiveness and nice personality
- violence and rape

All these elements are used in family relations and, if there are no other ways of action, the violence is used.

The other factor which is a cause of the domestic violence is social isolation. It may be defined on the basis of what kind of relations the given family has with neighbours, acquaintances, organizations and institutions and how frequently it changes the place of living. Very often it happens that the neighbours do not want to be involved in the family matters because they are afraid of being summoned as witnesses in court.

The social isolation is usually accompanied by husband's alcoholism. The alcohol has a significant impact on the family life. It also accompanies the domestic violence. The problem of addiction concerns all the members of the family and has a destructive influence on both adults and children's functioning. It vi-

olates the scope of competence of the individual people, causes the worsening of the economic and emotional situation and leads to disturbing the balance of interfamily relations. Undoubtedly, the effects of a husband's abusing the alcohol are harmful to all the members of the family and overcoming this complex situation demands long term work of both an addicted person and the relatives (Mazur p. 103).

Using the violence under the influence of the alcohol or drugs does not justify the offender and exempt him from the legal consequences.

Example: ". . . after drinking alcohol his face was changed, I had the impression that it was not my husband but a stranger. He told me that he would show me who ruled there and ordered me not to act important. He threw me against the wall. Everything went white. I could not move. I was afraid to break into half. Then I started to sink into a state of apathy. I thought: now you will really die. No matter what you do you will die. . ." (Herman, p. 108)

Microsystems – concerns mainly the family and the original environment of the individual. Microsystems includes the personal history of the individual, the patterns of the roles played in the family, the ways of solving the conflicts, the forms of authoritarianism, beliefs, values, symbols, the ways of reacting to present events and the family situations. This level creates the behaviour patterns that stem from beliefs and accepted values and, what is more, is a pattern of communicating with others (communication via violence, conflict and human relation based on force). At this stage there is a lack of the proper legal provisions meeting the demands of the disadvantaged people, coming up to the social expectations and, additionally, insufficient institution support occurs (Bronfennbrenner, p. 23).

The types of violence

Among various types of violence one can distinguish physical, mental and connected with it verbal violence, sexual abuse, economic violence, but it should be noted that in the privacy of one's home the violence very often is a combination of all its types. The physical violence takes form of beating the victim, which frequently ends up with the serious body injuries. Within "the mildest forms" of physical harassment are a slap in the face, pushing, throwing objects at a person, bruising, scratching (Mazur, p. 47).

In the numerous cases the victims suffer from serious mental disorders as a result of a long lasting domestic terror.

Mental abuse of a wife by a husband is the most imperceptible and treacherous form of maltreating. Mental abuse may lead to the destruction of the posi-

tive image of oneself. Mocking, sneering, insulting, threatening, blackmailing, showing the lack of respect, criticizing, imposing views, controlling and limiting the contact with family.

The verbal violence may take the shape of aggressive, harmful and humiliating utterances. It can be:

- direct – the verbal message directed to a wife which contains the elements of frightening, threatening, expelling and forcing back. In this category there are humiliating expressions, giving fake, harmful information, taking back the rights proper for every single individual, mocking, raising unfounded doubts by a husband.
- indirect – in this category there are aggressive, humiliating utterances aimed to harm or distress a wife but addresses to a third party (Mazur, p. 47).

Example: "Almost every single instance of going out together with a husband ended up with irritation and a row, which was the result of a husband's liking to enjoying himself at a wife's expense. He used every opportunity to mock, ridicule, insult her, show her weak points and clumsiness. She is seized with tiredness, apathy, depression, and the feeling that everything has no sense. . ." (Pospiszyl, p. 108)

Sexual abuse is based on forcing a wife to take up sexual intercourse against her will and continuing the enforced sexual activity without asking for her permission. Within sexual abuse there activities belonging to the group of enforcing strategy such as: threat, using physical force, making use of the victim's inability to resist and verbal violence. Undesirable sexual interest in the form of harassment, walking after a victim, obscene telephone calls are also classified as forms of sexual abuse. Forced oral and anal sex take place as a result of taking advantage of a wife's incapacity being the consequence of drinking alcohol or taking drugs. (Krahne, p. 180). D. Finkelhor and K. Yllo distinguished three types of marriage rape:

1. Aggressive rape with beating. This behaviour is the outcome of the general aggression of a husband who uses also other forms of violence. The problem of addiction appears in these families. A man beats his wife, ignores her, takes her money away and he uses sexual abuse as still another form of humiliating her.
2. Non – aggressive rape is not connected with physical maltreating. Usually it concerns the frequency of sexual intercourses and forms accepted only by one part.
3. Obsessive rape can sometimes be connected with beating. Obsessions not visible in any other aspects of life are its characteristic features. This origins from various problems and sexual experience. Sexual abuse leads to immense trauma.

Psychotherapy in such cases lasts many years (Mazur, p. 50).

Economic violence leads to a total financial dependence on the offender by giving him all earned money, the lack of possibility to work, not fulfilling the basic economic needs of the family, stealing, taking credits against the will of a spouse. Women who are not well educated, without job, financially dependant on husbands with a big family are more vulnerable to this form of violence.

All the described above types of violence occurred in the family studies, which will be supported by the results presentation.

The research method, the characteristics of the examined group.

The aim of the research is to show the way of the functioning of a woman as a wife, mother and a victim of the domestic violence. The detailed problems are as follows:

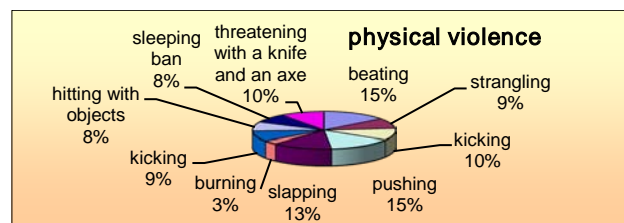
1. What kind of the violence do women experience in family?
2. How often were the examined women hurt in the family?
3. Why did the examined women stay in the damaging relationship?
4. In what way, according to the examined, do addictive substances have an impact on the violence towards women?
5. In what way, according to the examined, does the violence directed at children influence their mothers?
6. To what extent do the examined victims of violence find fulfilment at work.

In the research conducted for this work the method of diagnostic survey accompanied by original interview survey were used. The research was carried out in 2009 in a Non Public Health Care Unit "THERAPY A", Therapy of Addiction and Co-dependency. Psychological Help at 6 Stacyjna Street in Biała Podlaska. I focused my attention on The Support Group for the Victims of Domestic Violence and on women taking part in the alcohol addiction therapy and co-dependency therapy. 15 women suffering from the domestic violence, who voluntary agreed to take part in the project, were involved in the research. The research was done at the women group meetings. The group meetings were organized on Tuesdays for victims of violence and on Thursday for addicted and co-dependant women. The atmosphere during the therapy was nice and informal. Each woman shared with her experiences and impressions from the last days. The therapies were conducted by the qualified staff, by psychologists, certified specialists of psychotherapy of addictions.

The age of the participants was various. The violence is experienced by women aged 30-60. Most of the surveyed women had vocational education (60%) and secondary education (33.3%) whilst their husbands had primary education (33.3%) and vocational education (33.3%). More than a half of families (60%) are full families composed of a husband, a wife and two children (40%), three children (33.3%), one child (20%) and four children (6.7%). The examined women described their financial situation as average (46.7%) and the average living conditions (40%). In every second family both spouses are employed (46.7%).

The results of the research.

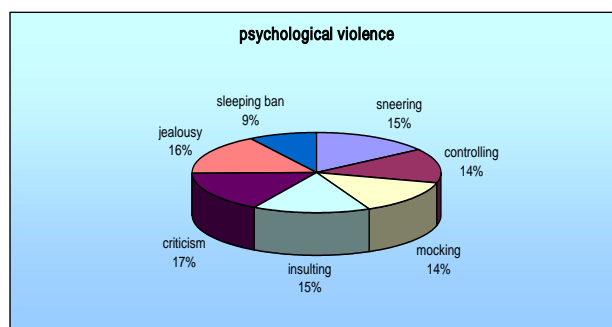
At the first stage of the research procedure the information concerning the forms of the physical, psychological, sexual, economical violence in the surveyed group were gained.

Source: the author's own research

Figure 1. Physical violence

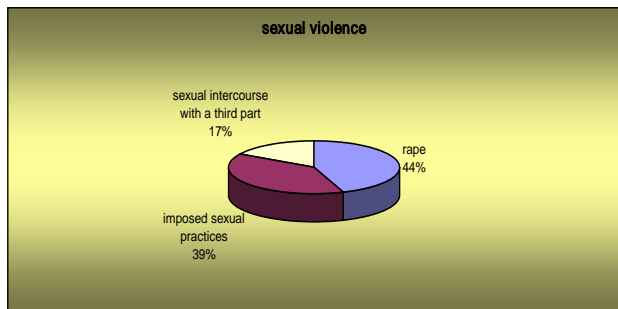
As we can see in the diagram concerning the physical violence, the most frequent husband's action directed at a wife is beating (15%), pushing (15%), slapping (13%), burning is the least frequent (3%).

Source: the author's own research

Figure 2. Psychological violence

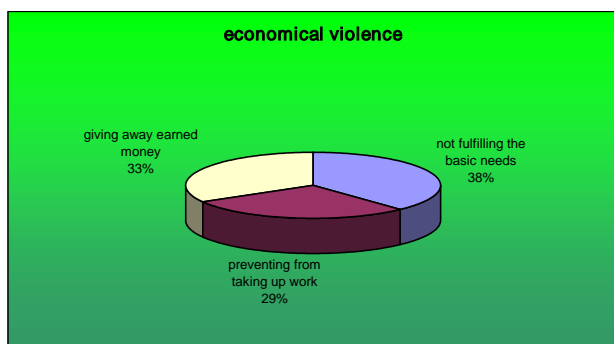
In the case of psychological violence all the forms appeared in equal frequency. Hurt women reported criticizing (17%), jealousy (16%), mocking, sneering, insulting (15%) and pathological controlling (14%) often deriving from imaginary jealousy.

Source: the author's own research

Figure 3. Sexual violence

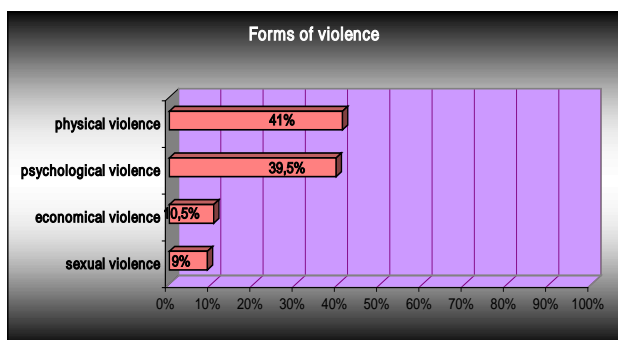
As for the sexual violence which is the most difficult to prove, rape was the most characteristic and often appeared (44%). Unaccepted by a woman imposed sexual practices (39%), and the sexual intercourse with a third part (17%) were humiliating for a woman.

Source: the author's own research

Figure 4. Economical violence

Because of the economical violence present in the family, most of the women and their children do not have the basic needs fulfilled (38%). It also happens that a husband forces a wife to give all her earned money (33%) what causes a paralyzing life situation. Working men jealous of their wives prevent them from taking up a job (29%) which results in them being passive and attached to husbands.

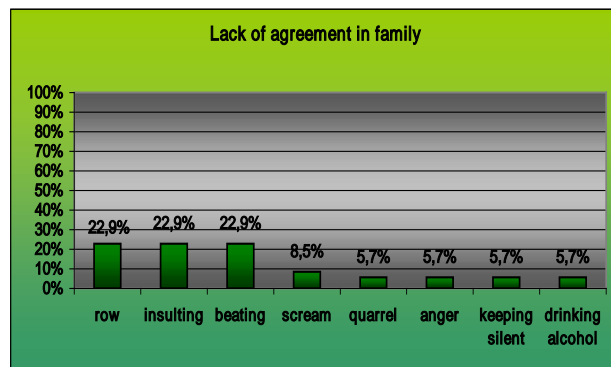

Source: the author's own research

Figure 5. Forms of violence

Comparing all the forms of violence we can notice that the physical violence is the most frequently appearing in family (41%). It is worth noticing that the frequency of appearing of the psychological violence (39.5%) occupying the second place is smaller only by 1.5%. The economical violence takes third place with 10.5%. Against all the forms of violence the sexual violence is the least frequently used (9%).

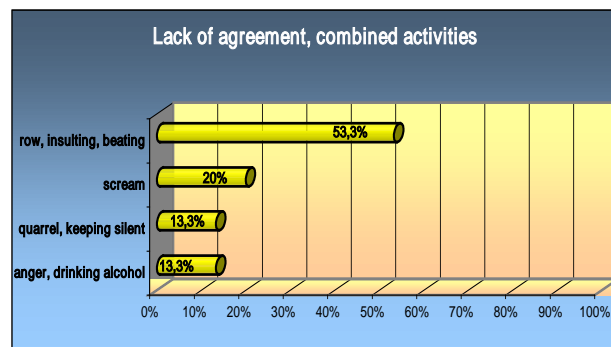
The next question was: *What happens when you and your husband disagree?*

Source: the author's own research

Figure 6. Lack of agreement in family

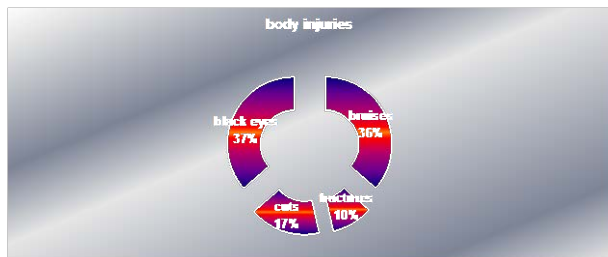
After analysing the diagram one comes to conclusion that the most frequent consequences of the lack of agreement in family are rows, beating and insulting. In the other diagram there are forms of violence reported by women.

Source: the author's own research

Figure 7. Lack of agreement, combined activities

One can notice that the row, insulting and beating concerns more than a half of surveyed women (53.3%). What kind of physical injuries did women report as a consequence of domestic violence.

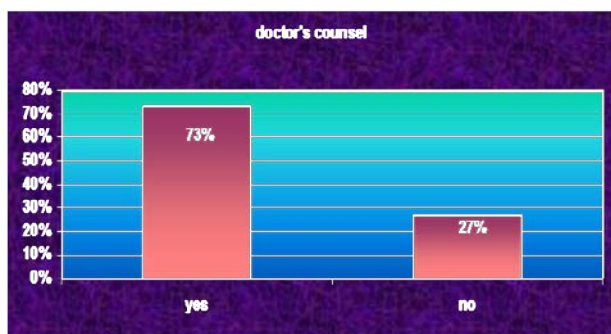

Source: the author's own research

Figure 8. Bodyinjuries

Six women marked bruises and black eyes. Three women despite bruises and black eyes named also cuts. According to the analysis a husband when beating a woman does not concentrate on the given injury but he wants to vent his emotions.

Three women did not have any body injuries because a husband harassed them psychologically, which does not leave any visible marks.

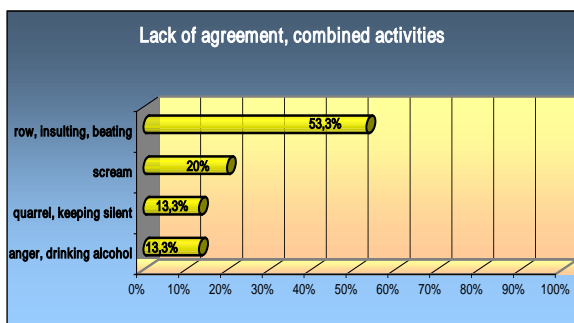

Source: the author's own research

Figure 9. Doctor's counsel

The results of the research show that 73% of women made use of the doctor's counsel. It seems that the women who do not used doctor's counsel were threatened by the aggressors.

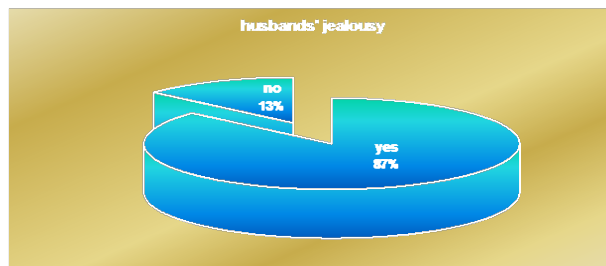
The next question may not include any gentle, scientific terminology but we present it to make people aware of the emotions of the victims of the domestic violence. The questions was as follows: *What were the example words the husband used when beating you?* The women answered in the following way:

Source: the author's own research

Figure 10. Vulgarisms aimed at women

The results presented in the diagram indicate that a husband trampled on a wife's dignity without any scruple. Because of *the imaginary and pathological jealousy* a husband attributes to his wife 50 lovers calling her names typical for a woman of loose morals.

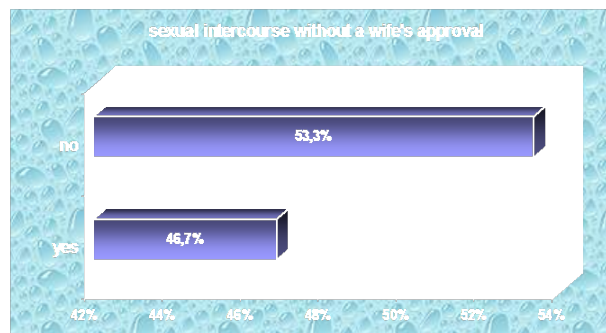

Source: the author's own research

Figure 11. Husbands' jealousy

The results presented on the following diagram indicate that the husbands who use domestic violence are mainly jealous (87%). Their jealousy takes a form of: controlling a wife's behaviour (36.4), jealousy (22.7), vulgarisms (18.2%), arguments (9.1%) or following a wife (4.5%). Only 13.3% of husbands are not jealous of their wives.

The next question concerned the fact if a husband tried to have a sexual intercourse with her without her permission. The question belongs to a group of touchy ones. In spite of this fact 46.7% of examined women confirmed the occurrence of such a situation.

Source: the author's own research

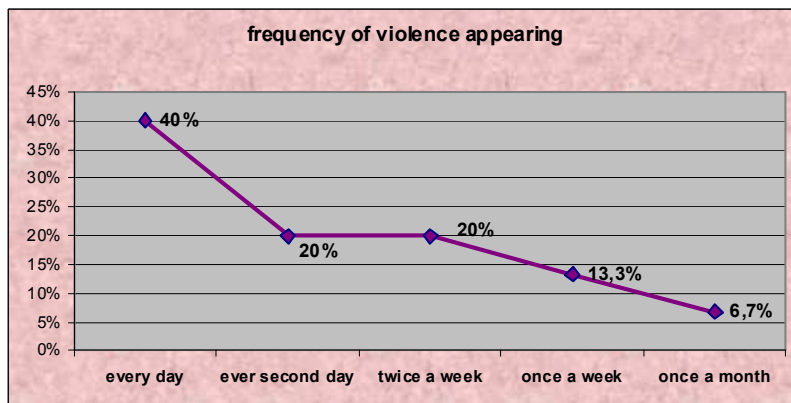
Figure 12. Sexual intercourse without a wife's approval

The analysis of the data included in the diagram shows that a considerable group of women (46.7%) experiences rape in the marital life, which is hard to prove and causes a significant psychological damage.

The examined women were asked to determine the frequency of the acts of violence directed at them. Unfortunately 40% of women confirmed that everyday they become the victims of the husbands' attacks. A woman living with a husband every day experiences *the hell of a marriage* created by her the closest person – a husband.

Having analysed the data included in the diagram one should note that the frequency of beating is very big and has a falling tendency which extends in time that is 6.7% of women is beaten one a month usually after a husband's work payment.

Every second day or twice a week every fifth woman is beaten. 13.3% of women are beaten once a week.

Source: the author's own research

Figure 13. The frequency of the violence appearing

What are the women's reactions, how many of them defend themselves, and how many submits themselves to the domestic violence? Because the surveyed women are under care of supporting them institution, 73.3% of them answered positively and 26.7 % negatively. It should be noted that women – the victims of domestic violence, who have not yet registered in any kind of counselling clinic usually do not defend themselves against their husbands' attacks of violence.

It often happens that a woman who rebels against her husband experiences his violence even more severely. The result of it are body injuries and "damaged" psyche.

A mother who sees her husband and the father of her children bullying, offending verbally and beating them, usually stands up for them which results in her being beaten even more.

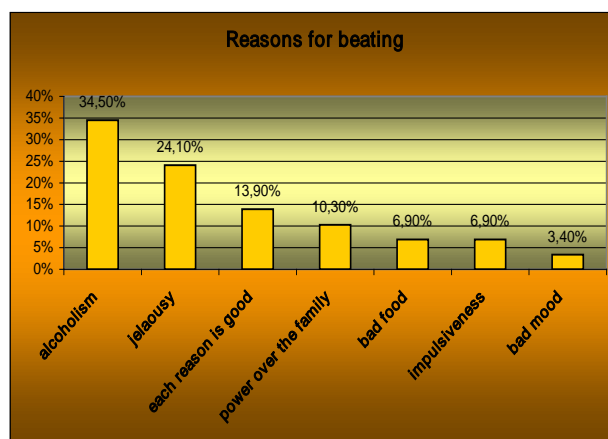
Tab. 1. Escalating hostility to a wife defending children

Does your husband beat you more when you defend children from him?	N	%
Yes	9	60%
No	6	40%

Source: the author's own research

More than a half of women (60%) admitted that when defending children from their father she is beaten *even more* and 40% stated that a husband does not beat them more but *as usual*.

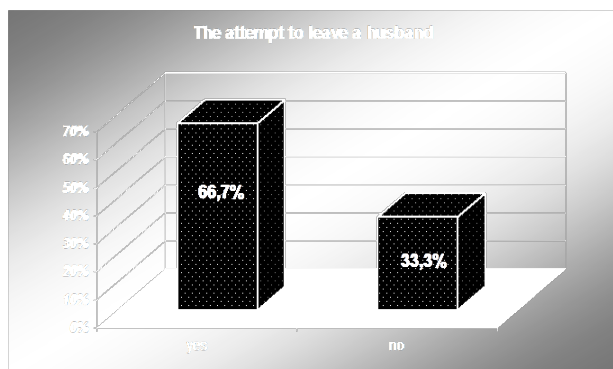
Wondering about the women's decisions to remain in marriage it is necessary to define the reasons of beating a wife and children by a husband. The examined women mentioned the following reasons:

Source: the author's own research

Figure 14. The reasons for beating

The most frequent reason of violence mentioned by surveyed women is a husband's alcoholism (34.5%) which very often takes the form of *imaginary jealousy* (24.1%). Other reasons are impulsiveness (6.9%), bad mood (3.4%) and the negative opinion of the meal prepared by a wife (6.9%). About 14% of women responded that no reason was necessary for a husband to use violence against them. A husband who beats his relatives wants to control and rule them. The examined women were asked if they tried to leave a husband. Only 66.7 wanted to leave a husband, 33.3% has not taken any steps up to now.

Source: the author's own research

Figure 15. The attempt to leave a husband.

Why do beaten wives stay in the relationships with their aggressors? It turned out that there is no explicit opinion of the examined women.

Tab. 2. The reasons for staying in marriage

For what reasons do you stay in the relationship?	N	%
Too high economical costs connected with leaving a spouse	10	29,4%
The conviction that children need a father	7	20,5%
The belief that a husband will change	7	20,5%
Negative image of yourself	4	11,8%
Problems with getting work	2	5,9%
Life helplessness	2	5,9%
Illness	1	3%
Divorce	1	3%
TOTAL	34	100%

Source: the author's own research

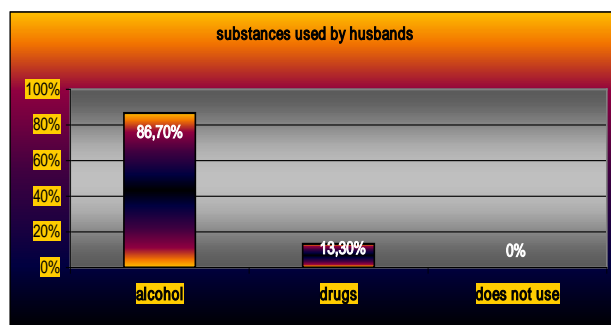
The women could choose among the reasons presented in the survey or give their own answer. Some answers are chosen the most frequently. It means that there are various reasons of staying in the relationship. Very often the reasons are correlated. The most frequent reason for staying in the relationship were too high economical costs of leaving a spouse. Difficulties with finding work (5.9%), or a flat, impossibility to buy a flat are connected with it. Polish legislation does not guarantee any help which would give women and children a sense of economical stability.

It should be noted that usually wives and children are forced to leave their own place and life belongings for an aggressor, who receives everything for free and the process of punishing him and taking back the possessions usually lasts very long.

Next mentioned reasons were the conviction that children need a father (20.5%) and the faith that a husband will change (20.5%). It is a misguided opinion that children need a father who beats and calls them names. Is such a dad a close person whom we love? Or maybe he is a stranger whom we pass by in

the street, who is hated and no one wants to meet this person, not to mention know. One should pose another question: is a husband who has been beating a wife and children for several years able to change?

Another listed reason was a wife's illness (3%), which made it impossible for a wife to leave a husband because it took away all her power to fight. Only 3% of women claimed that they dared to leave a husband and are during the divorce case. Common reasons given by women respondents were the negative pictures of themselves (11.8%) and life helplessness (5.9%) which is caused by husband's constant criticism and his manhandling. It seems that women remain in the state of constant self-blaming for husbands' aggressive acts and they need the most the therapeutic support in the counselling centre. Women were asked if they often apologize husbands for their behaviour.

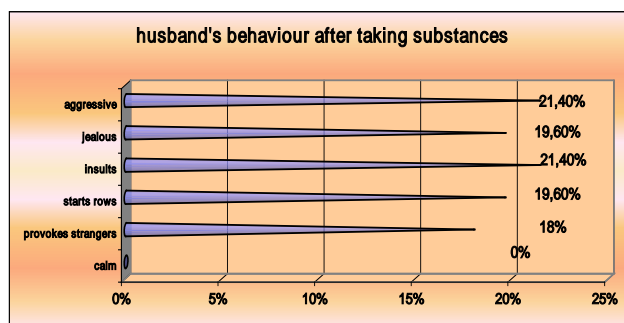

Source: the author's own research

Figure 16. Substances used by husbands.

The data contained in the diagram above indicate that husbands abused alcohol the most often (86.7% of the opinions of the respondents). It is a disturbing fact that 13.3% of husbands use drugs. As we can observe there is no family where violence appear and where the addictive substances are not used. These phenomena are connected inseparably.

After taking a substance a husband changes his behaviour - he becomes "different". In the diagram below we can see the most frequently observed types of behaviour after drinking alcohol or taking drugs.

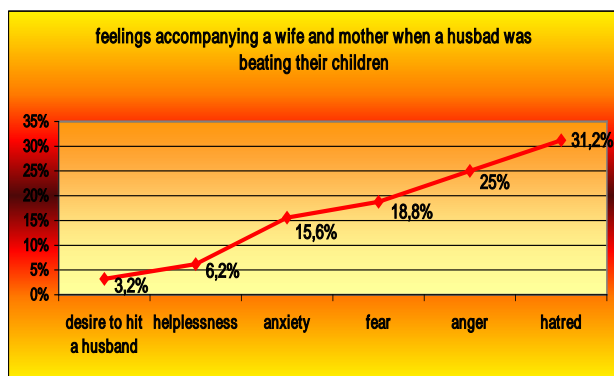
Source: the author's own research

Figure 17. The husband's behaviour after taking substances.

A husband after drinking alcohol or taking drugs behaves aggressively (21.4%) and uses vulgarisms (21.4%). By using offensive words a husband becomes partly jealous (19.6%) and starts rows (19.6%). For some husbands it is not enough to vent on a wife and children so they provoke strangers (18%). None of the surveyed women noted that a husband was calm after consuming any substance.

The violence used in relation to children is the worst thing that can happen to a mother, especially when children are beaten by their father and her husband. 73% of the examined women admitted that such a situation takes place in their families. Only 23% claimed that a husband does not use violence against children.

The women who were the eyewitnesses of husbands bullying children experienced various negative feelings. As a diagram shows the women negative feelings were escalating. Starting from the want to hit a husband (3.2%), helplessness (6.2%), anxiety (15.6%), fear (18.8%), anger (25%), some women felt also hatred (31.2%). Such feeling usually make victims look for help in institutional forms.

Source: the author's own research

Figure 18. Feelings accompanying a wife and mother when a husband was beating their children.

How to protect oneself and children from a husband's aggression?

Tab. 3. The ways of protecting oneself and children from an aggressor.

In what way did you protect yourself and children from husband's aggression?	N	%
Escape from home	3	20%
Being obedient and agreeing with a husband no matter what he says or does	3	20%
Avoiding a husband	2	13,3%
Calling the police	2	13,3%
Silence	1	6,7%
Letting children spend as little time with father as possible	1	6,7%
Calming a husband down	1	6,7%
Mother preferred to be beaten	1	6,7%

Help of a counselling centre	1	6,7%
TOTAL	15	100%

The most frequent reaction was the escape from home (20%). Women also tried to avoid a husband (20%), be obedient and keep quiet for example by going to bed earlier (6.7%). Some women called police (13.3%) to intervene and help her free herself from the aggressor. The other solutions were letting children spend as little time with a father as possible and organizing them free time at school, for example in an after school club, 6.7% of women tried to calm down a husband. Frequently, when the acts of violence appeared, women preferred to be beaten and in this way protected children against the attacks of the husband's aggression (6.7%).

The most of surveyed women thought that they did not turn out to be good wives and mothers (47%), every third woman claimed to be a good wife and mother (33.3%), 20% of the asked had no opinion on that subject. Claiming to be a good wife and mother women took into consideration the fact that all the time they are working and earning money (20%), doing everything for the sake of family- they took care of a husband, children and run a household among other things do the washing, cleaning, cooking (70%). They try to bring up children to be decent and good people (10%). The women were not aware of how pathological family their children function in. Denying being good wives and mothers women admitted to drinking alcohol for some time in the past.

Mothers were asked about their plans and dreams connected with work. The vast majority of the surveyed women confessed that they had not fulfilled their professional plans (66.7%). The outcome of this situation took the form of the constant husband's criticism such as "you are good for nothing"(40%). The next mentioned reason was bringing up children (10%), the lack of time and money (10%), the lack of husband's allowance by continuous controlling and following (10%). Still the other reason was an illness (10%) and becoming addicted to alcohol (20%). Every third person claimed that she accomplishes her intentions and aspirations.

The last question included in the questionnaire concerned the social contacts of the victim of the domestic violence. The majority of women answered that a husband forbade them to meet with friends, acquaintances and family. The most often a husband was jealous and suspected her of betrayal (15.4%) and hated all wife's acquaintances including her family (23%). One woman stated that a husband acting as "a lord and master" did not tolerate any acquaintances if they were not bringing any alcohol.

Conclusions

Summing up the research conducted by means of interview with 15 women, the victims of domestic violence, it can be concluded that the violence in family influences negatively on a woman's fulfillment in the role of a wife, mother or a worker. The violence destroys peace, harmony and the nice home atmosphere and introduces terror, fear and hatred. Most of women who thought that they fulfilled themselves in the roles of a wife and mother tried to prove it by superficial, outer activities such as cooking, washing, cleaning not to mention the needs and feeling of a higher order. The women who experienced violence, are taught to resign of their needs and hierarchy of values. They were instilled to "be worse and worth nothing".

The physical violence such as beating or pushing is the most widely used. The psychical violence taking the form of constant criticism or a wife directed jealousy is also present in family life. A woman in such relationships is beaten everyday or every second day. The main cause of these situations is the consumption of the alcohol by a husband after which he becomes aggressive and jealous. Usually it leads to a row, verbal insult and beating, which can evidence itself in the form of bruises, black eyes, cut wounds or broken bones. All these are accompanied by invectives and insulting words. A husband-opposing woman is beaten even more severely especially when she is defending children. Father uses violence against his children together with offensive words beating them with a cable or a belt. At that moment a mother feels fear, anxiety and hatred. Because of a husband's obsessive behaviour a wife is obedient, apologizes for everything, even "for the fact that she lives" and when this behaviour is not sufficient she escapes from home or calls the police.

The women who experienced violence in the family did not fulfil their dreams, needs, not to say professional plans. The lack of time connected with taking care of children and household was a common problem. There were significant limits in these relationships especially when a husband imposed them. He forbade his wife to meet with friends, acquaintances and family. He forced her to perform unconventional activities and forced her to sexual intercourse.

If the life of a wife and mother in such a family is not an idyll but terror, why does she remain in such a painful relationship? When being asked the women answered that the attempts to leave a husband are not successful because of the lack of economical means. Financial problems constitute the main barrier, where the problem with finding a flat is the biggest obstacle. The other reason is a conviction that children need a father and a wife believes that a husband will change but he is not changing!

The violence used against women is undoubtedly common and negative phenomenon. Countermeasures against this phenomenon on the political, economical, institutional, social and family plane are necessary. Legal proceedings are unsatisfactory and inefficient and the ways of helping the victims are still insufficient. The violence harms the children who are socialized in a pathological environment and may in the future malfunction as adults. A maltreated woman together with children has nowhere to escape from the husband's aggression and this is why she stays in the pathological environment of violence to the moment her personality is destroyed and dignity taken away.

References:

1. Badura-Madej W., Dobrzyńska-Mesterhazy A. (2000), *Domestic violence. Crisis intervention and psychotherapy*, Cracow.
2. Bronfenbrenner U. (1988), *Two worlds of bringing up – The USA and USSR*, Warsaw.
3. Browne K., Herbert M. (1999), *Domestic violence prevention*. Warsaw.
4. Herman J. L. (1999), *Violence. Trauma and regaining balance*. Gdańsk.
5. Krahne B. (2006), *Aggression*. Gdańsk.
6. Lipowska-Teutsh A. (1998), *Bring up, cure, free*. Warsaw.
7. Mazur J. (2002), *Domestic violence. Theory and reality*. Warsaw.
8. Pospiszyl I. (1998), *Domestic violence*. Warsaw.
9. Sasal D. (1999), *Blue cards. The guide to the police intervention procedure in case of domestic violence*. Warsaw.
10. Tyszka Z. (1976), *Family sociology*. Warsaw.